

УДК 338.48

DOI: 10.35432/tisb292023289692

БІНАРНІСТЬ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

Марушак Володимир Петрович

д.н. держ. упр., професор,

завідувач кафедри державознавства, права та

європейської інтеграції

Національний університет «Одеська політехніка»

<https://orcid.org/0000-0003-2850-5628>

Багато явищ в навколишнім середовищі впливають одне на одне, дуже часто ми не розуміємо глибину цього впливу. Ми розуміємо що вплив існує, в тім які наслідки він має не здогадуємося. Це як хімічній реакції, коли взаємодія субстанцій веде до виникнення нової субстанції. Такі впливи можуть проходити миттєво або відбуватися впродовж значного часу. Так хімічна реакція проходить швидко, а взаємодія між бінарними зірками – мільярди років, поки в результаті такої взаємодії не створюється квазар. Такі глибинні зміни можуть відбуватися не тільки в природному середовищі, але і в соціально-суспільному житті. Бінарний зв'язок економіки та управління є такою їхньою взаємодією де кожен з елементів має не тільки вплив один на одного, а може визначати існування розвитку один одного аж до знищення. Це схоже на функціонування бінарних зірок, які можуть не тільки існувати, а й впливати на розвиток кожної з них аж до знищення однієї з них, тобто йдеться про явища, які є суттєвими один на одного. Економіка істотно впливає на розвиток управління, сприяючи його виникненню, коли її функціонування наштовхується на протиріччя [1, с. 12]. Управління виникає з розвитку економіки, коли вона вимагає оптимізації, коли економічні зв'язки не забезпечують розвиток і необхідна додаткова система, що знімає ці бар'єри. Так управління в племені виникає тоді, коли економіка не забезпечує виживання племені і виникає керуюча каста у вигляді вождів і старійшин, яка сприяє подальшому розвитку економіки через здійснення управлінських дій.

Бінарна система взаємодіє навколо центру їхнього зв'язку, який зовні не пов'язаний із цією системою. Таким центром зв'язку між економікою та управлінням є поділ праці. Воно через себе забезпечує взаємодію економіки та управління, відокремлює окремі види діяльності через природний та суспільний розподіл праці. В управлінні поділ праці відокремлює окремі види управлінської діяльності (управління у племені, на підприємстві, у корпорації тощо). Поділ праці виступає тією темною енергією, яка рухає економіку та управління, пов'язуючи їх через себе. Взаємодія у первинному бульйоні суспільства виділяє в самостійні сфери економіку і управління відтворюючи первісну економіку та державу. Первісно ці явища розвиваються самостійно. Вони мало впливають одне на одне. Втім розвиток економіки підштовхує управління к обслуговуванню економіки. Держава вводить податки, здійснює війни насичуючи економіку робочою силою монетарним капіталом. Це веде до виникнення суспільних цивілізацій (Рим, Китай, Єгипет). В подальшому стогнуюча система державного управління вела до занепаду економіки і до війн, які знищили цивілізацію і формувалась нова цивілізація з відповідною економікою і управлінням. Так Французька революція відбулася в першу чергу внаслідок суперечності між економікою та управлінням, а не між продуктивними силами та виробничими відносинами. Система найманої праці вже склалася в країні і її ніхто не забороняв. В тім місце буржуа не відповідало тієї ролі, яку вона відіграло у суспільстві і знаходилася за межами державного

управління. Королівська влада була абсолютною і не терпіла інших суб'єктів. Система державного управління середньовічної королівської Франції прийшла в протиріччя з розвитком економіки, оскільки через податкову систему марнотратства скарбниці вела її до занепаду. Це призвело до революції. І це протиріччя вирішилося через поділ влади на законодавчу, виконавчу та судову. Зняття протиріччя дало можливість розвитку економічних відносин та становлення Наполеонівської імперії. Таким чином, бінарність економіки і управління привело до нового явища, котрою стала Французька революція.

В теорії економіки прийнято вважати, що виробничі відносини є статичними на відміну від продуктивних сил і можуть змінюватися при зміні суспільно-економічної формації. Видається, що це не зовсім так. Коли йде річ про виробничі відносини, то вони розуміються як відносини, що складаються між людьми в процесі виробництва. В тім це також відносини в процесі обміну, обігу, споживання, привласнення та управління. Разом з тим акцент робиться на привласнення результатів правці, тобто на відносинах робітників та власників засобів виробництва. Це найбільш статична частина виробничих відносин. А відносини з управління є динамічними. Тому виробничі відносини можуть змінюватися завдяки бінарному зв'язку між економікою та управлінням. Управління може змінювати окремі елементи виробничих відносин, унаслідок чого поступово змінюються виробничі відносини. Загалом це виглядає як регулювання економіки.

Бінарність управління і економіки проявляється як на макро так і на міні рівні. Розвиток економіки приводить до накопичення протиріч, що визиває кризові явища, враховуючи синусоїдальний характер економіки. Це потребує змін в управлінні, інакше економічна система зруйнується та зміниться система суспільних відносин. Прикладом бінарності є Велика економічна депресія двадцятого століття. Криза фондової біржі обвалив фінансово-економічну систему і виникла загроза існуванню держави і суспільства. В цих умовах уряд США втрутився в управління економічними процесами. Зазнала змін банківська система, фінансова-грошова, виробнича і соціальна сфера. Економіка почала програмуватися. Дії уряду мали успіх і вдалося не тільки збалансувати економіку, а надати їй прискорення. Політика уряду змінила в виробничих відносинах елемент управління, що дало змогу змінити економіку. З цього періоду починається державне регулювання економіки. Державне регулювання економіки це управління економікою у відповідності з дією об'єктивних економічних законів. Управління на свій розсуд це не управління, а адміністрування. Не випадково у 30-х роках двадцятого століття виникла теорія державного регулювання економіки. Крім того цей досвід був використаний західними державами при вирішенні фінансово-економічної кризи 2008 року.

Бінарність на макрорівні проявляє себе в розвитку виробництва. Розвиток виробництва на базі ручної праці потребує розподілу праці на окремі операції та виділення ланки, що пов'язує їх між собою. Такою ланкою стає управління. В подальшому механічна праця міняє управління, яке в свою чергу підвищує продуктивність праці та зріст економіки. В свою чергу це веде до зміни організаційних форм управління та виникнення синдикатів, картелей, корпорацій. Так що управління і економіка постійно впливають одне на одне. Цей процес постійний і продовжується і у сучасний період. Так розвиток економіки відбувається на базі комп'ютерної техніки. Вона є штучно створеною системою управління виробництвом і поступово замінює фізичну працю на розумову. Крім того, бінарність економіки і управління веде до роботизації виробництва. Роботи виступають як продуктивна сила розвитку економіки. Змінюється як характер управління так і виробництва. Управління і економіка стають безлюдними. Ми стикаємося з новим явищем в якому економіка і управління співіснують сумісно. Тому слід зробити висновок, що поступово створюється управлінська економіка, яка має свої закони розвитку і функціонування.

Одним з варіантів бінарності управління і економіки є економічне налагодження. Такого засобу регулювання економіки в нас немає, та й в інших держав, мабуть, теж.

Зрозуміти його можна, якщо провести аналогію з технічною наладкою, що широко відома. Коли іде реконструкція підприємств, то відбувається зміна в технічному оснащенні та міняється технологічний процес. Але коли все готове, з'являються наладчики - люди, що перевіряють усі вузли, відпрацьовують увесь технологічний ланцюг виробництва та запускають його в хід, тобто їх завдання полягає в усуненні тих недоліків, що були припущені будівельниками, конструкторами, технологами та іншими. Завдяки ним виробництво оживає і працює як здоровий організм. У зв'язку з переходом до ринкової економіки замінили вузли в господарському механізмі, але забули про те, що кожний вузол повинний бути налагодженим на спільну роботу.

Економічне налагодження не припускає різкої зміни регулювання. Як засіб впливу, вона пропонує пошук вузьких місць в економіці [2, с. 83]. Слабка ланка піддається зміні, але не сама по собі, а у зв'язку з іншими примикаючими до неї елементами. Після того, як слабкий елемент починає функціонувати більш-менш нормально, наладці піддається той елемент, який на економіку виявляє найбільш негативний вплив. І так поступово по всьому ланцюгу. У підсумку весь механізм починає працювати більш-менш злагоджено. Після цього починається друге, третє коло налагодження і так до тих пір, поки господарський механізм не вийде на рівень ефективного функціонування. Коли господарський механізм розбалансований, що відповідає нинішньому положенню справ в економіці, і проблем у ньому більш ніж достатньо, то економічній наладці повинні підлягати самі суттєві проблеми стабілізації економіки. Тому в цьому направленні повинні концентруватися організаційні, фінансові, наукові, матеріальні потужності, які б забезпечили прорив і наступ на негативні явища та створювали стабілізуючий стан економічного розвитку. Не стримування проблеми по всьому фронту та постійне латання дір в економіці може призвести до стабілізації, а наступ на нестабільність на вузькій ділянці з розвитком успіху ушир і вглиб економічних процесів. При такому підході метою регулювання є не тільки окремий елемент економіки, а господарський механізм у цілому. Добре налагоджений окремий його елемент вже сам по собі буде благодатно впливати на систему в цілому, об'єктивно розкриваючи недоліки в певних сферах, а отже й створювати можливості їхнього усунення.

Економічне налагодження – це універсальний засіб впливу на господарський механізм, який має широкі потенційні можливості як на рівні макроекономіки, так і мікроекономіки. Рішення глобальних економічних процесів не виключає, а припускає рішення конкретних проблем окремих суб'єктів господарювання. Невдачі окремих підприємницьких структур здебільш пов'язані з тим, що балансування в стихії ринку ґрунтується на особистому баченні ситуації, обсягу знань і розумінні законодавства, особистому досвіді, якості управлінських рішень, що приймаються, далеко не завжди відповідають реальному положенню мов. Звідси й трагедії як дрібних, так і великих суб'єктів підприємницької діяльності. Використання економічного налагодження надає можливість суб'єкту підприємницької діяльності не тільки виявити основний недолік у своїй роботі, але й вжити конкретні міри по відновленню порушеної рівноваги.

Список літератури

1. Марущак В., Марущак О. Державне управління та економіка. О., 2021.
2. Марущак В. Государственное управление, экономика, цены. LAMBERT, Germany, 2015.